

ผู้ว่าราชการจังหวัดในฐานะนักการทูต

สุดจิต นิमितกุล

โดยปกติหน้าที่ของผู้นำคือผู้บริหาร รวมทั้งผู้นำภาคเอกชนที่เรียกว่า ซีอีโอ (CEO) คือ Chief Executive Officer คือ เป็นผู้นำองค์กรให้ปฏิบัติหน้าที่บรรลุเป้าประสงค์ที่ตั้งไว้ แต่ละองค์กรย่อมมีภาระหน้าที่แตกต่างกันไป คือ โดยมีหน้าที่อะไรก็ตามการไปตามนั้น ผู้ว่าราชการจังหวัดก็มีภารกิจโครงการบำบัดทุกข์ บำรุงสุข ให้แก่ประชาชนจังหวัดนั้นๆ โดยทั่วไปก็ทำหน้าที่ในจังหวัดของตนให้เรียบร้อย ไม่มีปัญหาใดๆ ส่วนผู้ว่าราชการจังหวัดที่เป็นจังหวัดท่องเที่ยว หรือเป็นจังหวัดชายแดน นอกจากจะปฏิบัติหน้าที่โดยทั่วไปเหมือนจังหวัดอื่นๆ แล้วก็ต้องทำตัวเป็นนักกฎหมายด้วย เพื่อให้งานในแต่ละพื้นที่บรรลุวัตถุประสงค์ เริ่มตั้งแต่การคัดสรรตัวบุคคลที่จะต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถเช่นเดียวกับผู้ว่าราชการจังหวัดอื่นๆ แล้วสิ่งที่กระทรวงมหาดไทยได้เน้นเป็นพิเศษสำหรับผู้ว่าราชการจังหวัดท่องเที่ยวและชายแดนคือ ทักษะในด้านภาษา ไม่เฉพาะภาษาอังกฤษซึ่งเป็นภาษาทางการทูตเท่านั้น แต่จะต้องรู้ภาษาเพื่อนบ้านที่มีชายแดนติดต่อกับด้วย เรื่องนี้กระทรวงมหาดไทยเคยมีนโยบายสอนภาษาที่จำเป็นให้แก่บุคลากรชายแดน รวมทั้งผู้ว่าราชการจังหวัดด้วย นอกจากนั้นจะต้องพิจารณาบุคลิกภาพ ความสามารถในการปฏิบัติงานได้คล่องตัว และทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ซึ่งเรื่องนี้เป็นหน้าที่ของกระทรวงมหาดไทยโดยตรงที่จะต้องคอยสังเกตติดตามเป็นทั้งพี่เลี้ยง ผู้ส่งเสริมและสนับสนุนในการปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี แม้ผู้เขียนจะได้เคยรับราชการในจังหวัดชายแดน แต่เคยอยู่ในจังหวัดที่มีการส่งเสริมการท่องเที่ยว เป็นจังหวัดภูเก็ต อุทัยธานี และจังหวัดปราจีนบุรี ทั้งสามนี้มีเขตลักษณะและกิจกรรมเกี่ยวกับต่างประเทศในมิติต่างๆ

โดยเฉพาะศตวรรษที่ 21 นักบริหารหรือผู้นำไม่ว่า อธิบดี ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือซีอีโอ ของภาคธุรกิจเอกชน นอกจากจะมีภารกิจในเรื่องต่างๆ ตามที่มีหน้าที่เฉพาะแล้ว ผู้บริหารรุ่นใหม่จะต้องมีคุณสมบัติในเรื่องเหล่านี้ด้วยเช่น เป็นผู้นำหรือผู้บริหารที่รู้เท่าทันในศตวรรษที่ 21 เป็นผู้ให้ความสนใจอย่างจริงจังในเรื่องการสื่อสาร เป็นผู้ทำงานเป็นทีม รู้เรื่องเทคโนโลยี สามารถแก้ปัญหาได้ทุกรูปแบบ รวมทั้งเป็นผู้ว่าการเปลี่ยนแปลง และเป็นนักการทูตด้วย ผู้เขียนเห็นด้วยอย่างยิ่งตามคุณสมบัติ

ดังกล่าว และใครที่จะยกตัวอย่างของบทบาทผู้ว่าราชการจังหวัดในฐานะนักการทูตไทย ขอยกตัวอย่าง จังหวัดที่ผู้เขียนได้เคยปฏิบัติงานในจังหวัดนั้นๆ

ในจังหวัดอุทัยธานี เนื่องด้วยห้วยขาแข้งได้ถูกขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2534 ผู้เขียนได้มีส่วนร่วมตั้งแต่การนำข้อเท็จจริงตลอดจนปัญหาไปนำเสนอคณะกรรมการมรดกโลกที่ประเทศตูนิเซีย และเป็นรูปแบบที่เป็นครั้งแรก และเป็นตัวอย่างที่ประเทศสมาชิกประสงค์จะเอาเป็น รูปแบบตัวอย่างที่จะให้ผู้รับผิดชอบในพื้นที่โดยตรงได้มีส่วนร่วมในการประชุมและชี้แจงข้อมูลต่างๆ โดยเริ่มตั้งแต่ต้นและจะต้องนำกลับไปทำแผนบริหารจัดการมรดกโลกที่ได้รับขึ้นทะเบียนแล้ว จะเห็นได้ว่าได้ทำหน้าที่ทางการทูตแทนประเทศไทยทั้งในแง่เป็นผู้แทนรัฐบาลไทยในการไปชี้แจงการตอบข้อซักถาม การเข้าร่วมประชุม ตลอดจนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับประเทศสมาชิกต่างๆ รวมทั้งได้ตระหนักถึงความสำคัญของมรดกที่จะต้องดูแลต่อไป ในการจัดทำแผนการบริหารจัดการมีความจำเป็นที่จะต้องประสานติดต่อกับองค์กรให้ความช่วยเหลือและประเทศต่างๆ ด้วย ซึ่งก็ได้ความช่วยเหลือจากองค์กรต่างประเทศดังกล่าว เช่น กองทุนสัตว์ป่าสามารถ (W.W.F.) และองค์กรอื่นๆ อีกหลายแห่งที่ช่วยเหลือในการพิจารณาเขตกันชน (Buffer Zone) นอกจากนั้นจะมีผู้ใหญ่ผู้นำประเทศต่างๆ ให้ความสนใจมรดกโลกและใครจะได้มีโอกาสเยี่ยมชม ฉะนั้น จะมีชาวต่างประเทศเดินทางเข้าออกเสมอๆ ทั้งเพื่อการศึกษา การให้ความช่วยเหลือ การอนุรักษ์ และการพัฒนาในระดับนานาชาติ ผู้ว่าราชการจังหวัดจึงทำหน้าที่ในทางการทูตไปในตัว คนไทยอาจไม่ให้ความสำคัญการเป็นมรดกโลก แต่ชาวต่างประเทศให้ความสนใจมาก และอยากจะให้อนุรักษ์ไว้เป็นสมบัติของโลกตลอดไป ในการทำหน้าที่ดังกล่าว รวมทั้งการต้อนรับ การทำความเข้าใจ การยืนยันในการดูแลอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งทำให้ชาวต่างประเทศเหล่านั้นมั่นใจในการดูแลมรดกโลก ซึ่งเป็นภารกิจที่ยิ่งใหญ่และสำคัญชาวโลกจะเกิดความมั่นใจมากน้อยเพียงใดส่วนหนึ่งย่อมขึ้นอยู่กับบทบาทของผู้ว่าราชการจังหวัดด้วยเช่นกัน ผู้เขียนประเมินว่าในขณะที่ทำหน้าที่อยู่ในจังหวัดอุทัยธานี ผู้เขียนได้ทำหน้าที่ค่อนข้างสมบูรณ์และได้รับความสำเร็จ ทั้งในหน้าที่ผู้นำในจังหวัด และในหน้าที่ทางการทูต โดยได้กำหนดความเข้าใจกับประชาคมโลก องค์กรนานาชาติและองค์กรให้ความช่วยเหลือระหว่างประเทศ ในการพิจารณาการอนุรักษ์และการดูแลห้วยขาแข้งมรดกโลกไปในทิศทางที่ทุกคนปรารถนา ทำให้เป็นที่ประจักษ์แก่ชาวโลกโดยทั่วไป ข้อเท็จจริงที่ได้รับทราบจากรายงานแทบทุกปี จะมีมรดกโลกจำนวนหนึ่งที่ถูกลดถอนออกจากการเป็นมรดกโลก เพราะเกิดความเสียหาย ไม่ว่าจะเกิดจากหน่วยงานของทางราชการหรือว่าเกิดจากประชาชนโดยตรง อาจจะโดยการบุกรุกหรือทำลาย ทั้งในประเทศและนานาชาติได้โดยประจักษ์แล้วว่า ห้วยขาแข้งอยู่ในสถานะที่ดีและสมบูรณ์ ทั้งนี้ปฏิเสธไม่ได้ว่าได้รับการดูแลที่ดีจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งทางจังหวัดอุทัยธานีโดยตรง หรือเจ้าหน้าที่เขตของกรมป่าไม้ก็ตาม

สำหรับจังหวัดปราจีนบุรี ความรู้สึกโดยทั่วไปเป็นจังหวัดชายแดนที่ติดกับกัมพูชาและต่อมาได้แยกออกเป็นจังหวัดสระแก้วก็ตาม ความใกล้ชายแดนก็คงปรากฏอยู่แต่ประเด็นนี้ผู้เขียนจะไม่ขอกล่าวถึงโดยจะขอกล่าวถึงจังหวัดปราจีนบุรี เป็นจังหวัดที่รัฐบาลไทยส่งเสริมให้มีการลงทุนจากต่างประเทศ โดยกำหนดให้เป็นกรมส่งเสริมการลงทุนเขตที่ 3 ซึ่งผู้ลงทุนจะได้รับสิทธิพิเศษ 2 เรื่อง คือ ไม่เสียภาษีเครื่องจักรนำเข้า และไม่ต้องเสียภาษีรายได้เป็นเวลา 8 ปี ซึ่งต่างประเทศได้ให้ความสนใจทั้งชาวยุโรปและเอเชีย โดยเฉพาะเกาหลี และญี่ปุ่น ปรากฏว่ามีชาวต่างชาติมาลงทุนเป็นจำนวนมาก หลายร้อยโรง เมื่อผู้เขียนไปดำรงตำแหน่งใหม่ๆ ได้รับเชิญจากชาวต่างประเทศให้เป็นประธานวงศีกา ฤกษ์โรงงานจำนวนมาก มาเพลาลงหลังเกิดวิกฤตเศรษฐกิจหลังปี 2540 ผู้เขียนไม่เคยปฏิเสธในการไปทำหน้าที่ดังกล่าว หลังจากโรงงานสร้างเสร็จแล้วก็มีพิธีเปิดโรงงานอย่างเป็นทางการ งานมงคลทั้งสองงานนี้ ผู้เขียนได้ให้ความสำคัญโดยยินดีไปเป็นประธานให้ทั้งสองประเภท เพื่อให้ชาวต่างประเทศเห็นความสำคัญของพิธีกรรมทางศาสนา ตั้งแต่เริ่มต้นและเข้าใจถึงชีวิตชาวไทยและก่อให้เกิดความเป็นสิริมงคล และความมั่นใจในความสำเร็จที่จะตามมา

อีกหน้าที่หนึ่งที่ผู้เขียนใคร่ขอกล่าวถึงคือ การที่ชาวต่างประเทศเข้าเยี่ยมคำนับเพื่อทราบข้อเท็จจริง ความมั่นใจในการลงทุนก่อนการตัดสินใจดำเนินการต่อไป ซึ่งผู้เขียนก็ได้ทำหน้าที่ให้ข้อมูลชี้แจง และให้ความมั่นใจแก่นักลงทุนรวมทั้งจังหวัดพร้อมที่จะแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น นอกจากนั้นยังได้รับเชิญไปให้นโยบายการลงทุน การให้ความมั่นใจนักลงทุน ทั้งในกรุงเทพฯ เขตอุตสาหกรรม และสถาบันการศึกษาต่างๆ อย่างสม่ำเสมอ ในขณะที่ผู้เขียนประทับใจในตัวผู้ว่าการมลรัฐต่างๆ ของสหรัฐฯ ที่ได้ทำหน้าที่ทางการทูต อย่างน้อยได้รับเชิญ ได้ไปบรรยายแก่นักลงทุนถึงโอกาส โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ นอกจากนั้นแล้วหลายครั้งที่ผู้เขียนได้มีโอกาสเดินทางไปพบผู้ว่าการรัฐในอเมริกา หลายรายได้พบแต่มีอีกหลายรายได้รับแจ้งว่า ผู้ว่าการรัฐไม่อยู่เพราะเดินทางไปญี่ปุ่นเพื่อเชิญชวนให้เข้าไปลงทุนในภาครัฐ

มีงานที่สำคัญที่ผู้เขียนได้ริเริ่มดำเนินการในจังหวัดปราจีนบุรีในฐานะผู้ว่าราชการจังหวัด เพื่อส่งเสริมการลงทุน คือ จัดตั้งให้มีการประชุมร่วมระหว่างหัวหน้าส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับการลงทุน และผู้ประกอบการลงทุนทุก 3 เดือน เพื่อรับทราบนโยบายทางจังหวัด เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และเพื่อทราบปัญหาและการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น รวมทั้งสิ้นสุดการประชุมแล้วก็ได้มีการสังสรรค์กันเพื่อความคุ้นเคยอีกด้วย กล่าวได้ว่า ในรอบ 3 ปี สามารถทำความเข้าใจ รับทราบปัญหาและแก้ปัญหาได้ดีในระดับหนึ่ง ยกตัวอย่างเช่น มีเรื่องหนึ่งที่ชาวต่างชาติกังวลมากคือ เรื่องความปลอดภัย ชาวต่างชาติสนใจมาก โดยเฉพาะความปลอดภัยบนท้องถนน ชาวต่างชาติแจ้งให้ทราบว่า ประสงค์จะให้ฝ่ายไทยดูแลและปรับปรุง และสร้างถนนให้เพียงพอและเกิดความปลอดภัย เพราะชาวต่างชาติ

เหล่านั้นแจ้งว่า แม่บ้านที่อยู่บ้านของตนเองกังวลใจ และนอนไม่ค่อยหลับ เพราะเกรงว่ารถของตนเองจะไม่ปลอดภัย อาจตายเพราะอุบัติเหตุบนท้องถนน

การดำเนินงานต่างๆ ดังกล่าว อาจกล่าวได้ว่า เป็นการทำหน้าที่ทูตไม่มากนักน้อย ปราชญ์บุรีเป็นเมืองการลงทุนจากต่างประเทศ จะมีนักการทูตทุกระดับเดินทางเข้าออกเพื่อติดต่อกับจังหวัด หรือเข้าเยี่ยมโรงงานที่กำลังดำเนินการอยู่ มีหลายกรณี เอกอัครราชทูต และผู้นำประเทศได้เข้าเยี่ยมโรงงานสัญชาติของตน ผู้ว่าราชการจังหวัดจะได้รับการแจ้งและรับเชิญให้ไปร่วมด้วย เนื่องด้วยที่มีนิคมอุตสาหกรรมและโรงงานประเภทต่างๆ เป็นจำนวนมาก รัฐบาลจีนพบว่าที่จังหวัดนี้มีโรงงานผลิตกระดาษที่ทำมาจากไม้ยูคาลิปตัสที่ทันสมัยที่สุด และใหญ่ที่สุดในเอเชีย และประสงค์จะขอร่วมลงทุนด้วย มีชาวต่างชาติมาขอแต่งงานเสมอๆ เมื่อผู้นำจากจีนเข้ามาประเทศไทย และมักจะถือโอกาสมาและเยี่ยมโรงงานกระดาษแห่งนี้ คือ โรงงานแอดวานส์อะโกร ผู้เขียนได้มีโอกาสต้อนรับหลายครั้งทั้งให้ข้อมูลให้คำมั่นและพร้อมที่จะบริหารและแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น มีครั้งหนึ่งสมเด็จพระนเรศวรมหาราชได้เดินทางมาที่จังหวัด เพื่อเยี่ยมชมโรงงาน ผู้เขียนได้มีโอกาสต้อนรับและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

สำหรับภูเก็ต เป็นจังหวัดท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงระดับโลก ผู้เขียนได้มีโอกาสต้อนรับแขกของรัฐบาล และชาวต่างประเทศที่เข้ามาเยี่ยมภูเก็ต โดยทำหน้าที่การทูตอย่างสมบูรณ์ในนามรัฐบาล มีหลายกรณีหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องส่งเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานตนไปกับคณะของแขกดังกล่าวด้วย

นักท่องเที่ยวที่เป็นชาวต่างประเทศปีหนึ่งๆ มากกว่า 3 ล้านคน มากกว่านักท่องเที่ยวไทย บนเครื่องบินผู้โดยสารส่วนใหญ่เป็นชาวต่างชาติ คนไทยเป็นคนกลุ่มน้อย ผู้เขียนได้มีโอกาสต้อนรับผู้บริหารระดับสูงจากประเทศจีน หลายคณะ เช่น รองนายกรัฐมนตรี ผู้ทำทางทหาร ผู้นำทางสภา รัฐมนตรี ผู้ว่าราชการมณฑล ผู้ว่าราชการจังหวัด เจ้าหน้าที่ระดับต่างๆ ใครจะขอลงมาถึงสัก 1-2 คณะ เช่น คณะรองนายกรัฐมนตรี จู หลงจี ต่อมาท่านเป็นนายกรัฐมนตรีหลังจากกลับไทยทราบว่าท่านเป็นวิศวกร เคยดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการเซี่ยงไฮ้มาก่อน ผู้เขียนได้มีโอกาสไปต้อนรับจากสนามบินภูเก็ต โดยแต่งเครื่องแบบและมอบพวงมาลัยให้ท่านด้วย ผู้เขียนกล่าวต้อนรับเป็นภาษาไทย โดยมีล่ามยืนอยู่ใกล้ๆ แต่ท่านตอบกลับเป็นภาษาอังกฤษ ทำให้ผู้เขียนแปลกใจเพราะผู้บริหารระดับสูงจากจีนทุกท่านไม่พูดภาษาอังกฤษและใช้ล่ามแต่ยกเว้นตัวนายก จู หลง จี ได้พูดคุยเรื่องต่างๆ กับท่านเป็นภาษาอังกฤษตลอดเวลาที่ท่านอยู่ในจังหวัดภูเก็ต ท่านมีบุคลิกเรียบร้อย เป็นกันเอง สนใจในประเทศไทย และจังหวัดภูเก็ต โดยสอบถามคำถามต่างๆ ที่ท่านสนใจ อีกวาระหนึ่ง การเลี้ยงอาหารค่ำ พล.อ. ชวลิต ยงใจยุทธ เป็นเจ้าภาพ ท่านนายกจูหลงจิงนั่งกลางปรบมือ พล.อ. ชวลิต ยงใจยุทธ และท่านนั่งข้างหลังซ้ายมือผู้เขียน ในฐานะผู้ว่าราชการจังหวัด และถัดไปเอกอัครราชทูตจีนประจำประเทศไทย แต่ปรากฏว่าไม่มีล่าม ผู้เขียนสังเกตเห็นท่านสบตา กับ พล.อ. ชวลิต ยงใจยุทธ เป็นภาษาจีน โดยผ่านล่ามและ พล.อ. ชวลิตฯ พูดเป็นภาษาไทยล่ามแปลเป็นภาษาจีน ส่วนการสนทนากับผู้เขียน ท่านพูดเป็นภาษาอังกฤษ

ตลอดเวลา ท่านสนใจเรื่องต่างๆ อย่างกว้างขวางได้รับทราบจากท่านทูตว่า ในประเทศไทยมี 2 ท่านที่ ท่านจุฬาลงกรณ์ พุฒภาษาอังกฤษคือ อดีตนายกอานันท์ ปันยารชุน และผู้ว่าสุดจิตฯ ผู้ว่าภูเก็ต ขณะที่ ท่านมาประเทศไทยนั้น เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่าท่านจะเป็นนายกรัฐมนตรีคนต่อไป ซึ่งได้รับการต้อนรับและดูแลอย่างดี มากทั้งการต้อนรับที่จังหวัดภูเก็ตด้วย

การต้อนรับแขก VIP อีกคนหนึ่งคือ ประธานาธิบดี ลีตั้งฮุน ของไต้หวัน ผู้เขียนได้มีโอกาสต้อนรับประธานาธิบดี และคณะรัฐมนตรีซึ่งนำเครื่องบินมาเอง คณะที่มีความพร้อมมากทั้งการเดินทาง การปรึกษาหารือ และภาษาที่ใช้เพราะทุกคนในคณะสามารถพูดภาษาอังกฤษได้ และใช้ได้เป็นอย่างดี ทำให้ให้เป็นกันเองในการต้อนรับและปรึกษาหารือกันได้อย่างลึกซึ้ง ไม่เป็นทางการนัก รวมทั้งพูดจากันได้ ทุกเรื่อง ทำให้ไม่เกร็ง จะเห็นได้ว่าการต้อนรับแขกต่างๆ ระดับสูงจากต่างประเทศ เป็นภาระสำคัญ ประการหนึ่งของจังหวัด เพื่อความสมบูรณ์ ผู้เขียนได้มีโอกาสริเริ่มโดยประธานกับกระทรวงการต่างประเทศ เปิดโครงการฝึกอบรมพิธีทางการทูต (Protocol) แก่เจ้าหน้าที่โรงแรมซึ่งเป็นเรื่องการต้อนรับ การจัดโต๊ะอาหาร การเสิร์ฟ เป็นต้น ปรากฏว่าโรงแรมต่างๆ ให้ความสนใจมาก โดยมาเข้ารับการอบรมเป็นจำนวนมาก

การปฏิบัติหน้าที่ต่างๆ ของผู้เขียน อาจกล่าวได้ว่านอกจากจะทำหน้าที่หลักในฐานะผู้นำของ จังหวัดและกิจกรรมการต้อนรับผู้นำระดับสูงของต่างประเทศในนามรัฐบาล ทำให้เกิดความประทับใจ พอใจ และส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีต่อไป อาจกล่าวได้ว่าได้ทำหน้าที่ทางการทูตด้วย

